

Rozwijanie zdolności motorycznych PSÓW SŁUŻBOWYCH POLICJI w procesie szkolenia

asp. szt. Daniel Tatera

Zakład Kynologii Policyjnej CSP

Możliwości motoryczne psów służbowych i konieczność ich rozwijania w procesie szkolenia zostały zauważone już w początkach kształtowania kynologii policyjnej w 20-leciu międzywojennym. I choć wtedy ćwiczenia te nazywano gimnastyką¹, to idea rozwijania takich umiejętności nadal pozostaje taka sama. Pies służbowy musi być sprawny, zwinny i zdeterminowany do pokonywania różnych przeszkód, ponieważ podczas wykonywania zadań służbowych może znaleźć się w sytuacjach, kiedy umiejętności te mogą zadecydować o jego bezpieczeństwie i często o ujęciu sprawcy przestępstwa.

ELEMENTY PROGRAMOWE ROZWIJANE W PROCESIE SZKOLENIA PSÓW

Zdecydowana większość kategorii psów szkolonych w Zakładzie Kynologii Policyjnej Centrum Szkolenia Policji w Legionowie posiada w swoim katalogu umiejętności elementy związane z pokonywaniem przeszkód terenowych. Wyjątkiem są jedynie psy szkolone do badań osmologicznych i psy tropiące osoby metodą mantrailinową². Codzienne ćwiczenia fizyczne sprzyjają prawidłowemu rozwojowi zwierzęcia, budowaniu jego kondycji³. Rozwijają jego koordynację ruchową, uczą rozwiązywania problemów i poprawiają spostrzegawczość⁴. Są w zasadzie tym, czym siłownia dla człowieka – miejscem, gdzie można budować siłę i sprężystość organizmu. Pozytywny wpływ treningu na organizm psa służbowego jest niezaprzeczalny. „Wspomaga rozwój mięśni, wzrost ich masy, większą siłę i sprawność, jak i trwałe zmiany w układzie krążenia i oddychania”⁵.

Co istotne, zdolności motoryczne i zachowanie psów (szczególnie na wysokości) nie są weryfikowane na poziomie „sprawdzenia i oceny predyspozycji psa przed zakupem”⁶ podczas realizacji zadań związanych z centralnym doбором psów do użycia w Policji. W zasadzie żadna z prób opisanych w zarządzeniu nr 91 KGP nie określa sprawdzania tego typu reakcji zwierząt⁷. W praktyce oznacza to, że elementy te pozostają do wyuczenia indywi-

Fot. 1.

Fot. 1. Pies policyjny SERIA podczas pokonywania przeszkody terenowej. Zdj. D. Bartoszek.

WSPÓŁCZESNE SZKOLENIE PSÓW W POLICJI

dualnie podczas procesu szkolenia. Nauka pokonywania przeszkód terenowych w trakcie realizowanych kursów dla przewodników psów służbowych oparta jest na naturalnych zdolnościach psów do pokonywania różnego rodzaju przeszkód terenowych⁸.

ETAPY PRZYGOTOWYWANIA PSÓW DO POKONYWANIA PRZESZKÓD TERENOWYCH

Prezentowane w artykule etapy nauki i poziomy trudności wykonywanych ćwiczeń wynikają z okresowego oceniania postępów szkoleniowych opisanych w kartach oceny będących częścią programów szkolenia psów różnych kategorii. Ćwiczenia podlegają też zasadom sformułowanym podczas kilkudziesięcioletniej działalności szkoleniowej ośrodka. Zasadą naczelną jest, by pokonywanie przeszkód i ich wielkość były dostosowane do danej rasy psa⁹. Innymi są asekuracja zwierzęcia przy pokonywaniu przeszkód, a także właściwe nagradzanie zwierzęcia po pokonanej przeszkodzie¹⁰. Ćwiczenia z pokonywania przeszkód terenowych muszą być przeprowadzane w sposób bezpieczny i niepowodujący urazów u zwierząt – stąd przywiązywanie dużej wagi do warunków atmosferycznych podczas ćwiczeń¹¹. Podczas nauki zwierzęcia wskazana jest również cierpliwość. Natura zwierząt i ich indywidualny osobniczy rozwój sprawiają, że każde z nich będzie wymagało indywidualnego podejścia oraz właściwie dobranych motywatorów¹².

Etap I

Pierwszy okres szkolenia z zakresu pokonywania przeszkód to w zasadzie nauka ogólnej koordynacji i budowania współpracy z przewodnikiem. Stosuje się tu wiele niskich przeszkód, których zadaniem jest ogólne przygotowanie psa do ćwiczeń, rozgrzania mięśni, skakania, ocenę odległości w czasie ćwiczenia oraz nauki lądowania po pokonaniu przeszkody¹³. Wiele przeszkód w tym etapie szkolenia pokonywanych jest wspólnie z przewodnikiem, który musi obserwować zwierzę, motywować je, a także czuwać nad jego bezpieczeństwem¹⁴.

Fot. 2.

Fot. 3.

Fot. 2–3. Nauka pokonywania niskich przeszkód i asekuracja przewodnika przy ćwiczeniach. Zdj. M. Śpitalniak.

Do nauki wykorzystywana jest też metoda naśladownictwa, tj. odwzorowywania zachowań i ich naśladowania przez osobniki tego samego gatunku. Dlatego niejednokrotnie pokonywanie przeszkód odbywa się grupowo, a osobniki wykazujące niepewność umieszcza się podczas tych ćwiczeń w środku grupy lub na jej końcu¹⁵.

Bardzo ważne jest umiejętne nagradzanie psa, czy to smakołykami, czy też aportem¹⁶. Praca nad tymi sposobami nagradzania prowadzona jest indywidualnie z każdym duetem człowiek – pies od pierwszego dnia kursu. Opanowanie umiejętności szybkiego nagradzania w odpowiednim momencie znacznie przyspiesza proces nauki. W tym kontekście niezwykle ważną umiejętnością

	Oceniane ćwiczenie (umiejętności)	I ETAP ZALICZENIE	II ETAP ZALICZENIE	III ETAP ZALICZENIE	IV ETAP ZALICZENIE
Posłuszeństwo psa	Równanie				
	Zwroty				
	Stanie				
	Siadanie				
	Warowanie				
	Pozostawanie				
	Przywołanie				
	Zatrzymywanie				
Pokonywanie przeszkód terenowych	Schody				
	Kładka				
	Tunel				
	Ściana				
	Tor przeszkód				

KARTA OCEN

(stopień, imię i nazwisko słuchacza/KWP)

(nazwa i numer ew. psa)

(data i nr kursu)

OCENIAJĄCY: (stopień, imię, nazwisko, podpis)

I Etap. Data.....

1.....

2.....

II Etap. Data.....

Ryc. 1. Fragment karty ocen w zakresie posłuszeństwa i pokonywania przeszkód terenowych. Źródło: decyzja nr 330 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 października 2015 r. w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla przewodników psów patrolowo-tropiących do działania bez kagańca (Dz. Urz. KGP poz. 83).

są zdolności manualne człowieka – rozumiane jako jego szybka reakcja ruchowa polegająca na odpowiednim zsynchronizowaniu podania nagrody z właściwym i poprawnym wykonaniem danego zadania przez psa. Realizacja

Fot. 4.

Fot. 5.

Fot. 4–5. Grupowe pokonywanie przeszkód – wykorzystanie metody naśladownictwa w ćwiczeniach. Zdj. M. Śpitalniak.

Fot. 6.

Fot. 7.

Fot. 6–7. Nagradzanie psa przy przeszkodzie przedmiotem aportowym. Zdj. M. Śpitalniak.

zadania, tj. pokonanie przeszkody, z zasady powinno być niezwłocznie nagrodzone, w myśl zasady mówiącej, że zachowanie nagradzane będzie się powtarzało¹⁷.

Etap II¹⁸

Fot. 8.

Fot. 8. Pokonywanie przeszkody terenowej przez psa przy asekuracji przewodnika. Zdj. M. Śpitalniak.

Fot. 9.

Fot. 9. Sprowadzenie psa z przeszkody terenowej. Zdj. M. Śpitalniak.

Drugi okres nauki zakłada coraz pewniejsze pokonywanie przeszkód oraz stopniowe zwiększanie poziomów ich trudności.

Bardzo ważna w tym etapie jest nauka psa sposobu podejścia do przeszkody, pokonania jej na określoną komendę i wykończenia ćwiczenia, które z reguły polega na przyjęciu przez psa na komendę określonej pozycji ciała, np. SIAD lub WARUJ.

W tym okresie nauki wprowadza się także komendy optyczne, które mogą oddziaływać na psa z kilku metrów. Stopniowo wycofuje się również pomoc przewodnika z pokonywania przeszkody. Jednak ze względu na uwarunkowania osobnicze psów decyzja o wycofaniu pomocy przewodnika podejmowana jest indywidualnie i zależy od zachowania samego zwierzęcia.

Etap III¹⁹

Kolejny etap to okres nauki samodzielnego i pewnego pokonywania przeszkód przez zwierzę. Na tym etapie jest budowany także dystans od psa. Polega to na stopniowym przesuwaniu się przewodnika, tak by pies, wysłany kierunkowo na przeszkodę, pracował samodzielnie. Proces ten jest długotrwały, a budowanie dystansu

WSPÓŁCZESNE SZKOLENIE PSÓW W POLICJI

Fot. 10.

Fot. 10. Samodzielne pokonywanie przeszkody terenowej przez psa. Zdj. M. Śpitalniak.

Fot. 12.

Fot. 13.

Fot. 14.

Fot. 15.

Fot. 12–15. Pokonywanie kładki bez smyczy i wykończenie ćwiczenia wykonaniem komendy optycznej SIAD. Zdj. M. Śpitalniak.

Fot. 11.

Fot. 11. Wykończenie ćwiczenia na komendy optyczne. Zdj. M. Śpitalniak.

powinno odbywać się stopniowo. Dlatego np. w pierwszej części ćwiczeń przewodnik podąża z psem do końca przeszkody, a w kolejnej zatrzymuje się w połowie tej trasy. Budowanie dystansu także przebiega indywidualnie u poszczególnych osobników.

Etap IV²⁰

Ostatni etap nauki pokonywania przeszkód terenowych obejmuje wykonywanie ćwiczeń bez smyczy. Pies na wydaną komendę ma pewnie i sprawnie pokonać przeszkodę. Po jej pokonaniu ma przyjąć zadaną przez przewodnika pozycję w pobliżu przeszkody i oczekiwać na jego dalsze dyspozycje. Podczas samodzielnego pokonywania przeszkody przez psa przewodnik powinien pozostać na jej początku i sterować psem za pomocą głosu oraz komend optycznych. Na każdym etapie szkolenia szczególnie ważne jest urozmaicanie przeszkód²¹. Przeszkody nie powinny być także pokonywane w tej samej kolejności i zawsze od tej samej

strony. Nauce pokonywania rozmaitych przeszkód, oprócz tych opisanych w programach szkolenia na kursach dla przewodników psów, służy specjalny tor przeszkód zlokalizowany na terenie Zakładu Kynologii Policyjnej CSP.

Fot. 16.

Fot. 17.

Fot. 16–17. Pokonywanie toru przeszkód przez psa służbowego bez smyczy. Zdj. M. Śpitalniak.

Fot. 18.

Fot. 18. Ćwiczenia na kursie specjalistycznym dla przewodników psów patrolowo-tropiących do działania bez kagańca w Zakładzie Kynologii Policyjnej CSP. Zdj. M. Śpitalniak.

Zawiera on pochylnie, schody, kładki i różnego rodzaju ruchome elementy wymagające zachowania równowagi podczas przechodzenia.

ZAKOŃCZENIE

Pokonywanie przeszkód terenowych to ważna umiejętność psów służbowych. Bez tej zdolności realizacja wielu zadań związanych z użyciem czworonogów w służbie byłaby niemożliwa. Dotyczy to nie tylko psów patrolowo-tropiących, psów do działań bojowych, ale także psów do wyszukiwania zapachów narkotyków czy psów do wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich. Trudno bowiem przewidzieć czas i miejsce użycia psa danej kategorii oraz przeszkodę, jaka stanie na drodze policjanta i prowadzo-

nego przez niego psa. Ponadto należy przypomnieć, że obowiązkiem każdego opiekuna psa służbowego jest dbanie o jego zdrowie i kondycję fizyczną²². Ćwiczenia z pokonywania przeszkód terenowych świetnie się sprawdzają podczas utrzymania kondycji zwierzęcia.

¹ A. Grimm, *Jak układać psy policyjne*, „Gazeta Policji Państwowej”, 1921, s. 22.

² Katalog umiejętności psów tych kategorii zakłada jedynie pracę węchową – związaną z porównywaniem zapachów w pracowni osmologicznej oraz z tropieniem zapachów w terenie.

³ *Szkolenie instruktorów i przewodników oraz tresura psów służbowych w jednostkach Wojsk Ochrony Pogranicza*, red. W. Kasztelan, Wydawnictwo MON, 1972, s. 162.

⁴ J. Monkiewicz, K. Rogowska, J. Wajdzik, *Kynologia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, 2011, s. 30.

⁵ Tamże.

⁶ Zarządzenie nr 91 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 października 2022 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań z użyciem psów służbowych w Policji (Dz. Urz. KGP poz. 225), § 11.

⁷ Tamże, § 11–16.

⁸ *Szkolenie instruktorów i przewodników oraz tresura psów służbowych w jednostkach Wojsk Ochrony Pogranicza*, red. W. Kasztelan, s. 163.

⁹ A. Walasek, *Tresura psów służbowych. Posłuszeństwo ogólne*, Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Legionowo 2012, s. 37.

¹⁰ Tamże, s. 38.

¹¹ Tamże.

¹² Tamże, s. 19.

¹³ Tamże, s. 37.

¹⁴ A. Brzezicha, H. Lisiecki, *Amatorskie szkolenie psów*, Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa 1972, s. 153.

¹⁵ A. Walasek, *Tresura psów służbowych. Posłuszeństwo ogólne*, s. 37.

¹⁶ A. Brzezicha, H. Lisiecki, *Amatorskie szkolenie psów*, s. 153.

¹⁷ A. Walasek, *Tresura psów służbowych. Posłuszeństwo ogólne*, s. 17.

¹⁸ Tamże, s. 43.

¹⁹ Tamże, s. 44.

²⁰ Tamże, s. 45–46.

²¹ A. Brzezicha, H. Lisiecki, *Amatorskie szkolenie psów*, s. 149

²² Obowiązki opiekuna psa wynikają z art. 145o ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2024 r. poz. 145, z późn. zm.).

Summary

Developing motor skills in police service dogs during training

This article explores how police service dogs develop their motor skills through specialized training courses for their handlers. The author explains the steps of the process and introduces the exercises used at each step. The article is complemented by photos that illustrate how these exercises are performed. It also emphasizes that police service dogs benefit from learning to navigate terrain obstacles, as this skill is crucial in their work. Additionally, daily physical training supports their development and strengthens their overall fitness.

Tłumaczenie: Joanna Łaszyn